

Claude Pujade-Renaud

**Všetko pokojne spí
okrem lásky**

Preklad Igor Navrátil

OSTROV SVÄTÝ KRÍŽ

REGINE

december 1855

O tri týždne budú Vianoce. Moje prvé Vianoce bez snehu. Vo vlhkej horúčave a uprostred tejto bujnej vegetácie, v ktorej sa možno raz zadusím. Dnes ráno, keď som čistila klieťku pre kolibríky pod mangovníkom, pokúšala som sa rozpomätať na vôňu vzduchu za tuhej zimy v Kodani. Tú posilňujúcu, zdraviu prospešnú arómu. Po šiestich mesiacoch pobytu na Svätom Križi sa už cítim celkom ochabnutá, nepredstavovala som si, že podnebie na týchto ostrovoch môže byť také utlmujúce. Mám pocit, že je zo mňa mľandrává žena. Moje pohyby sa začínajú spomaľovať, predlžovať. Ako sa to všetko prejaví o päť alebo o šesť rokov? Lenže čo ak Frederik o šesť rokov už nebude guvernérom Dánskej Západnej Indie? Ale aj tak sa mi tu páči, mám rada zvláštnu krásu tropického rastlinstva a vôňu manga. A tie úžasné súmraky. Ešte som si nezvykla na náhly príchod noci. A dažďa. Koncom októbra sme zažili uragán. Keď už prehrmel, Frederik zaviedol opatrenia na pomoc obyvateľom, ktorým sa rozpadli chatrče alebo im ich odniesla voda. Netrvalo nám dlho, kým sme pochopili, že väčšina bieleho obyvateľstva toto rozhodnutie takmer vôbec neocenila. Musíme čo najlepšie znášať ich úzkoprsosť

a ich predsudky. Prejavuje sa to najmä u potomkov francúzskych kolonistov, ktorí sem prišli pestovať cukrovú trstinu, na čo využívali svojich čiernych otrokov. Tí sa nie až tak dávno, v roku 1848, vzbúrili. Môjho manžela vymenovali za guvernéra Svätého Kríža predovšetkým preto, aby úspešne dokončil odstránenie otroctva, ktoré bolo zrušené v tom istom roku 1848. Chúlostivá úloha, keďže odpor bol aj naďalej húževnatý. Frederik je nútený vyjednávať odškodnenie, a tak lavíruje medzi dôslednosťou a povolnosťou. Ja mu dôverujem, je to rafinovaný diplomat. Nenápadne sa ho usilujem podporovať.

Zavčas rána, predtým než dusno začne byť lepkavé, rada sa prechádzam v rozľahlej záhrade, ktorá obklopuje sídlo guvernéra. Krmiť vtáky vo veľkej voliére – aký úžasný pocit šťastia! Vítajú ma ritornelmi, pizzicatami, virtuóznym trilkovaním, ja s nimi žartujem, karhám ich: čo si myslíte, že ste na javisku? Pokladáte sa za tenorov v opere? A zrazu sa vynorí nostalgia za večermi v kodanskej Opere – je tam teraz na programe *Don Giovanni*? Søren bol do tohto diela celý zbláznený. Presnejšie povedané, to dielo ho celkom pobláznilo.

Ako sa vraciam k domu – tie vznešené korintské stĺpy presne uprostred paliem a bugenvileí mi na perách vyčaria úsmev –, na schodoch pred domom zbadám Frederika s vážnym, odmeraným výrazom. Ani čo by bol ešte na porade, alebo sa pokúša zladať s neoklasicistickým štýlom priečelia? Mám chuť jemne ho podpichnúť: no tak, pán guvernér Svätého Kríža, veď sa trochu uvoľnite, v spoločnosti svojej ženy sa vôbec nemusíte tváriť tak oficiálne! Zároveň si však uvedomím, že pôsobí veľmi pekne. Vysoký, štíhly, v tom bielom obleku, ktorý mu nemôže pristať lepšie, sa cíti pohodlne. Všimnem si, že má v rukách noviny – ach, áno, loď z Dánska zrejme priplávala do prístavu skoro ráno a priviezla z Kodane poštu a dennú tlač. A možno aj list od mojej mamy. Alebo od mojej sestry Corneliie. Frederik pomaly schádza po schodoch, ešte vždy sa tvári trochu oficiálne a ja sa chystám vystreliť naňho nejaký žart, ktorý zjemním bozkom na kútik úst. Ako keby bol z niečoho rozrušený, nešťastný, podíde ku mne.

„Som veľmi zarmútený, Regine, mám zlú správu.“

„Mama?“

Moja mama je v sedemdesiatom ôsmom roku života. V marci, keď sme s Frederikom odchádzali z Kodane, pošepky povedala: my dve sa už nevidíme, Regine.

„Nie, nie – Søren...“

Ohromenie: Søren – v štyridsiatich dvoch rokoch?

Frederik mi podáva prílohu novín *Berlingske Tidende*, otvorenú na strane drobných oznámení: *V nedeľu 11. novembra 1855 v nemocnici Frederik zomrel magister Søren Aabye Kierkegaard. Pohrebný obrad sa bude slúžiť v úzkom rodinnom kruhu v nedeľu 18. novembra o 12.30 v kostole Notre-Dame, vo farnosti zosnulého. Pod oznamom je podpísaný Peter Christian Kierkegaard, jeho starší brat.*

Odkvapkáva zo mňa pot, bielizeň na mne je určite premočená. Ani čo by celé moje telo plakalo, hoci ja mám pocit, že som vyschnutá... Kdesi veľmi ďaleko si nejaký vták potutelne pospevuje vo vysokých tónoch – vták posmešník? Frederik sa na mňa díva s ostražitou nehou a ja vycítim, že si netrúfa objasniť ma.

„Možno by si mala ísť dnu, dať si čaj alebo si chod' na chvíľu lahnúť. Veľmi ma to mrzí, Regine, rád by som zostal s tebou, ale o pol hodiny mám dôležitú schôdzu a musím si ešte prezrieť príslušné spisy.“

„Netráp sa. To nič, ja to zvládnem, neboj sa...“

Cudný bozk na čelo. Frederik, cítim to, sa nevie rozhodnúť, či má vyriečiť niekoľko slov – krátky smútočný prejav? –, potom to zavrhne, vyjde hore po schodoch. S novinami pod pazuchou si idem sadnúť vedľa voliéry. Vtáky akoby zachovávali minútu ticha. Znova si čítam oznam. Pohreb bude 18. novembra. Pohreb teda už bol. Takmer päť týždňov je Søren pod zemou. Jeho telo sa rozkladá. Pokúšam sa predstaviť si sneh na hrobe. Vlhkosť ma zadúša, vták posmešník začína trilkovať. Tí, čo sú vo voliére, mu škreklavo odpovedajú. Zrak mi opäť spočinie na ozname o úmrtí: tesne pod ním oznámenie o stratenom psíkovi, ktorý reaguje na meno Pion; a vedľa reklama

na vlasovú vodu dovezenú z Francúzska. Ironik Søren by si bol tento posledný výsmešok vychutnal.

Pred deviatimi mesiacmi som ho stretla na ulici neďaleko univerzity. Bolo to 17. marca, v predvečer môjho odchodu do zámoria. Nie, toto krátke stretnutie nebolo výlučne dielom náhody. Vedela som, že často chodí po tejto trase okolo desiatej na pravidelnej predpoludňajšej prechádzke. Lenže už niekoľko týždňov som ho tam nezazrela. Bola som zdrvená. Dúfam, že som zo svojho zmeravenia zoči-voči jeho spustnutosti nedala nič najavo: zdal sa mi menší než v období našich zásnub, ani čo by klesal k zemi. A predovšetkým kruto pripomínal karikatúry, ktoré kedysi uverejňoval satirický časopis *Korzár*, aby sa z neho vysmieval. Tá podobnosť na mňa pôsobila desivo: bol zhrbený, ak nechcem povedať, že hrbatý, krk a hlava spolu vpadnuté medzi pleciami a vytrčené dopredu, a podopieral sa svojím večným dáždnikom. Ale stále rovnako krásny s tou prenikavou živosťou pohľadu! Tie temnomodré oči. „Nech ťa Boh ochraňuje,“ zašepkala som, alebo „Boh ti žehnaj“, už neviem. Poďakoval sa mi tým, že nadvihol klobúk a zľahka sa uklonil. Jeden aj druhý sme znateľne spomalili krok, no nezastali sme. Søren nemohol nevedieť, že z tohto mesta na niekoľko rokov odídeme, lebo v Kodani sa vie o všetkom – aspoň v kruhoch dobrej buržoázie. Nuž, Boh ho neochránil, Boh mal nejakú inú prácu alebo musel držať ochrannú ruku nad významnejšími mužmi! Boh sa z nás, smutných ľudských bytostí, vlastne poriadne vysmieva! Ako sa len rúham, no vzápätí sa zrútim, vzlykám bez slz, takmer štikútam. Taký bol teda môj osud, môj kríž: opustiť ešte predtým, než odíde z tohto sveta, toho, ktorý predtým opustil mňa? Počas dlhej plavby z Dánska do Dánskej Západnej Indie sa mi často vybavoval obraz toho vyčerpaného muža, zhrbeného pod dáždnikom. Teraz, na tejto lavičke, si pomyslí na pasáž z jeho knihy *Opakovanie*: keď mladý muž prišiel o svoju milovanú, zrazu sa z neho stal stariec. Štrnásť rokov po rozchode som sa s tým starcom stretla.

Od toho letného pozdravu na rozlúčku do jeho úmrtia uplynulo takmer deväť mesiacov. Ani čo by som svojím odchodom na protipól splodila jeho smrť. Jediné tehotenstvo, ktoré v živote spoznám?

Frederik, hádam až príliš otcovský a starostlivý, pri obede nalieha, aby sme zrušili dnešnú večeru: tradícia si vyžaduje, aby sme po každom príchode lode z Dánska pozvali kapitána a niekoľkých hodnostárov a štátnych úradníkov z Christianstedu, predovšetkým colného kontrolóra, výbercu daní a lekára. Vždy ich sprevádzajú manželky, ktorých predstieraná elegancia je asi na rovnakej úrovni ako ich úbohá schopnosť konverzácie.

„Dôvod na zrušenie večere nájdem veľmi ľahko, Regine... Odložme ju na budúci týždeň.“

„Ale nie, lepšie mi padne, keď budem musieť niečo robiť! Navyše, niektorí z nich sa možno dovŕpia, že dôvodom zrušenia večere je Kierkegaardovo úmrtie: určite si prečítajú ten oznam v novinách.“

Povedala som Kierkegaardovo, nie Sørenovo. Frederik na mňa prekvapene pozrie:

„Nepredpokladám, že môžu vedieť...“

„Že Regine Olsenová a Søren Kierkegaard boli kedysi nakrátko zasnúbení? Niektorí z tých úradníkov bývali vtedy v Kodani, pravdepodobne to vedia. Trvám na tom, aby sme to urobili dnes. Okrem toho som už pripravila jedálny lístok a všetko som objednala.“

„Dopraj si aspoň popoludňajšiu siestu.“

„No dobre, kvôli tebe. Aby si si nerobil starosti.“

Bratský bozk na čelo. Pán guvernér sa vráti do svojej pracovne. Lahnem si pod moskytiéru, ale nezaspím, samozrejme. Potenie ma vyčerpáva. A pot nenahradí slzy. Tie sa však zdráhajú ukázať. Sørenovi sa horúčava a slnko protivili, nikdy by nedokázal zniesť podnebie týchto ostrovov. Zbožňoval jeseň, priezračné svetlo jej záverečných týždňov. V období, keď sme boli zasnúbení – prešlo už odvtedy pätnásť rokov –, si občas zmyslel, že si požičia fiaker s kočišom a že ma odvezie na prechádzku do lesa neďaleko Kodane.